

Testamenti numero ponatur, qui fide salvi facti erant, quod dici non posset si in peccato mortali esset mortuus. Quocirca tum eo nomine, tum aliis nominibus rejiciendæ revelationes, quæ circumferuntur nomine S. Mathildis, propterea quod Samsonis salutem in dubium revocent, quod Apostolo contrarium est.

MULTOSQUE PLURES INTERFECIT MORIENS, QUAM ANTE VIVES OCCIDERAT. Præter enim tria illa millia quæ è solario spectabant, plures alios, qui in interiore domo erant, interfecit, interque eos satrapas omnes et principes Philistinorum, quæ res videtur efficere ut Israelitæ Philistinorum jugum excuterent, nec nisi annis post multis hanc in Israelitis dominationem bello Philistini repeterint.

VERS. 31. — DESCENDENTES AUTEM FRATRES EJUS ET UNIVERSA COGNATIO. Hic fratres propriè videntur accipiendi, cum distinguantur à cognatione reliquâ. Ex quo sequeretur Samsonis parentes post susceptum Samsonem, licet antea steriles essent, alios adhuc susceptis liberos, quemadmodum Anna, Samuelis mater, antea sterilis, post genitum Samuelem plures liberos genuit, inditâ à Deo fecunditate, non ad unum duntaxat partum, sed ad plures etiam in futurum.

TULENT CORPUS EJUS, ET SEPELERUNT. Mirum Philistinis condonantibus, et auferre permittentibus: quod tamen nonnullis mirum videtur, quomodò vel ausi cognati corpus illud repeterè, vel Philisthæi, post acceptam tantam cladem, non potius omnibus injuriis et probris corpus illud affecerunt, inque partes distraxerunt, aut insepultum feris avibusque dilaniandum abjecerunt, aut quomodò ab ipsis fratribus cognatisque repetentibus manus abstinuerunt. Verum illud nimis inhumanum vel barbarum multis olim gentibus habitum in mortuos scire, aut sepulturâ prohibere. Accedit supra modum istâ clade accisas debilitatasque fuisse res Philisthæorum, oppressis unâ ruinâ omnibus principibus et optimatibus, ut jam non liberet de vindictâ, aut dominatione in Israelitis cogitare, sed sufficere sibi putarent si sua pacificè et quietè retinerent, nihil contra eos molientibus Israelitis. Denique in Dei manu corda sunt hominum, qui quocumque voluerit ea inflectit, ut proinde nihil mirum videri debeat, si ad cognatorum postulationem molles et faciles redditi sint Philisthæorum animi.

INTRA SARAA ET ESTHAOL. Juxta scilicet nata-

lem domum et patriam; nam sepulcra olim ab urbibus et hominum habitatione sejuncta erant: singula tamen et propria familiis singulis erant sepulcra.

IN SEPULCRO PATRIS SUI MANDE. Ex hoc loco aliqui colligunt Samsonis patrem esse mortuum, quod etsi verum esse possit, neque facilitè refutari possit, non videtur tamen satis efficaciter ex hoc loco colligi; non enim sepulcrum alicujus illud tantummodò dicitur, in quo quis sepultus est, sed etiam quod vivens sibi apparavit. Quid enim an spelunca illa sepulcralis, quam emit Abraham ab Ephrone Hethæo Gen. 25, non potuit dici sepulcrum Ephronis, aut emptione factâ Abrahami sepulcrum? Matth. 27, dicitur Joseph ab Arimathea possidere corpus Jesu in monumento suo novo, an ob id Josephi non erat monumentum aut sepulcrum, quia in eo necdum Joseph sepultus?

JUDICATIQUE ISRAEL VIGINTI ANNIS. Hoc est, judicis officium ac supremum magistratum gessit apud Israelitas. Existimat tamen Masius in Josue caput ultimum nunquam imperasse, vel principis officio functum Samsonem; at hoc est contra cæterorum omnium, seu antiquorum, seu recentiorum opinionem, contra Josephum, contra Rabbinos, contra Scripturæ hic et cap. præc. v. ult. disertam et perspicuam mentem, quæ eadem voce judicandi utitur in Samsonis supremo magistratu indicando, quâ usum in plerisque aliis: neque ratio vel in speciem probabilis affertur potest, cur ad aliam significationem vox illa hic transferatur, præsertim cum et disertè annorum numerus describitur, quo hoc judicandi officio functus sit, quod non ob aliam causam fit, quam ut sacra chronologia per annos judicium aptè ordinetur. At non legimus eum pro principe ab Israelitis habitum, aut apud eos quâpiam in re principis officio functum. — Respondeo de multis item aliis nihil in particulari gestum ab illis in Scripturâ commemorari in publicam utilitatem, vel quod supremi magistratus auctoritatem præferret, neque tamen de illis dubitari, sed satis hoc indicari eo ipso quod dicitur Israeltem judicasse. Adde non omnia quæ ab hoc, vel ab his facta sunt, scripta esse: potuit igitur et hic in multis rebus pro principe se gessisse, etsi ea non commemorarentur. Adde tamen secundò hinc posse rectè concludi Samsonis principatum nonnihil à cæteris diversum fuisse: cum enim à Deo citra populî electionem vel confirmationem auctoritatem accepisset, ut novâ quâdam ratione salvaret vindicaretque

populum suum, videtur etiam Deus voluisse, ut occultiore quodam modo magistratum suum obiret, videlicet ut nec ipse passim pro principe se gereret, nec à populo pro principe agnosceretur, ne factorum Samsonis invidia in populum redundaret: quia tamen præcipuum judicium officium erat auctoritate à Deo vel populo acceptâ populum salvare, deque hostibus liberare, idque cumulâtè Samson præstitit, etsi novâ ratione, non est cur ipse è judicium numero extrudatur.

Anni quibus Israeli præfuit tum hic, tum cap. præcedenti, viginti fuisse dicuntur, qui non alii hic et ibi, ut quidam visi sunt existimare, quasi anni quadraginta in universum principatu functus sit; id enim falsum est. Cur autem his iidem anni commemorentur non alia videtur ratio, quam quod ita visum sit Deo eandem rem bis repetere, semel sub initium principatus, deinde sub finem ad rem eandem confirmandam: neque enim id in Scripturâ est insolens, eandem rem ad confirmationem repeti; sic enim Gen. 5, v. ult., cum dictum esset Noe tres genuisse filios, Sem, Cham et Japheth, idem cap. seq. v. 10, repetitur. Porro hos annos viginti includendos in quadraginta annis Philisthææ servitutis indicatur cap. præcedenti v. ult., et nos ibi declaravimus. An autem hi cum prioribus, an cum posterioribus servitutis annis coincident diximus cap. 15, v. 1, et posterius amplexi sumus.

Hic gloriosus magni illius herois fuit finis à quo Augustini aliorumque multorum sententiâ sum Hercules gentilitas fabricavit; quod probat Serarius, tum quod utriusque ætas in idem ferè tempus incidat, tum à gestorum similitudine, additis tamen ab ethnicis, ut fit pluribus figmentis ac fabulis. Comparat verò hos inter se Serarius, et probat ad Samsonis imitationem, quæ de Hercule dicitur, efficta esse omnia his verbis: « Nam, inquit, cum in servitute Eurysthæo, se utique minori ac viliori, datus à Jove dicitur Hercules, atque ut se in libertatem vindicaret, tot exantlare debuit labores, nonne Samsonem videmus suo cum populo deterioribus vilioribusque servientem Philisthæis, atque ut se suosque liberet, maxima difficillimaque subentem certamina? Hercules Nemæus leo nonne Samsonis Thamnathæus leo est? Hydra, Centauri, Strymonides aves, aliaque id genus commentitia, nonne Ascalonitarum, Gazæorum, Philisthæorumque aliorum impetus innuunt, majoribusque omnia mendaciis cumulant? »

« Quid duæ Herculis columnæ, nonne duæ ille sunt, quas concussit et per quas quendam velut malorum oceanum in Philisthæos immisit Samson? Fœda item Herculis apud Omphalem servitus et effeminatio, de qua lib. 5 et 7 contra Celsum Origenes, cæteraque ejus vitæ impuritas ac libido, nonne Samsonis in Gazæ meretrice ac Dalila petulantiam, acerbamque servitutem clamat? Ejusdem verò Herculis post homicidia libidinesque penitentia, iteratæque per Thestium et Eumolpum expiationes, ac Eleusiorum sacrorum initiationes, quid nisi Samsonis penitentiam, sacrique Nazarethæ religionem ac renovationem indicant? Mors in Oeta monte ultrâ ac spontè suscepta, de voluntario etiam Samsonis interitu non omnino nihil significat. Samsonis etiam adolescentiæ congruè optimèque de duabus viis adolescenti Herculi à voluptate virtuteque repositis protulit Prodicus Cens. et ex eo lib. 4 de Offic. Cicero. » Ita ille.

Verum Samsonem nostrum in Herculem transformarint ethnicis, annon, parum interest; illud majoris momenti, in quo omnes Patres conveniunt, fuisse Samsonem expressam Christi Domini figuram. Hinc ii qui illam Jacob Patriarchæ benedictionem Gen. 49: *Dan judicabit populum suum, sicut et alia tribus in Israel. Fiat Dan cober in sinu, cerastes in semitâ, mordens ungulas equi, ut cadat ascensor ejus retrò,* de Samsonem intelligunt; idcirco aiunt Patriarcham mox subjecisse: *Salutare tuum expectabo, Domine, quia nimirum à Samsonem lucentia Christi figura ad ipsum Christum repente transit. Porro allegoriam hanc de Christo ita aliqui adaptant, ut nonnulla, quæ de Samsonem dicuntur, velint convenire Christo ut Ecclesiæ capiti: alia (quemadmodum ea sunt, quæ de impuris ejus amoribus narrantur) corpori, hoc est, Ecclesiæ, vel certè Ecclesiæ certis membris, siquidem in Ecclesiæ aræ est palea permixta tritico, hoc est, peccatoribus justis permixti: itaque de hisce peccatoribus ista intelligunt. Alii tamen omnia Christo ut capiti accommodant, qui modus, si res permittat, potius videtur sequendus.*

Est autem hæc de Christo allegoria: Samsonis ortus ab angelo prænuntiatus, ita et Christi. Samsonis ortus matri prius revelatur quam patri: B. Virginii priusquam Josephi arcanum illud Incarnationis mysterium revelatum est.

Samson necdum natus prænuntiatur salvaturus et liberaturus populum suum: idem de

Christo: *Ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum.*

De matre sterili præter ordinem naturæ nascitur Samson: de matre virgine modo admirabiliore Christus

Samson ipso nomine Christum prætulit; est enim, ut supra diximus, Samson parvus sol: Christus itidem Sol justitiæ est, juxta Malachiæ prophetiam, sed intra virginis uterum, in cuius vagiens supra modum parvus effectus, miræ tamen virtutis et efficacitæ ad illuminanda, et amoris igne calefacienda hominum corda.

Nazareus Samson fuit, hoc est, separatus, consecratus, sanctificatus: Christus homo Sanctus sanctorum à cæteris omnibus excellenti et peculiari modo sanctitatis, nempe naturæ divinæ conjunctione separatus, consecratus, sanctificatus fuit, ut propterea à regio Prophætæ dicatur unctus oleo justitiæ præ consortibus suis, hoc est, præ cæteris, qui de divinâ sanctitate participarunt.

Samson salvator et judex extitit; Christus fidelium et iustorum Salvator, judex et vindex impiorum.

Fortitudo divinitus addita fuit Samsoni ad debellandos hostes: Christo divina inerat fortitudo ad debellandos omnes hostes tartareos, idololatriam, peccatum, mortem, infernum. Hæc primò, juxta typum à Samsonè expressum, leonem, hoc est, Luciferum, vel mundum ejusque idololatriam discerpit, idque quo tempore sponsam in terris quæreret.

Per favum mellis in ore leonis inventum intellexit August. quodam loco sacram doctrinam quæ domitæ mundi feritate et gentium, in earum ore, postquam, peccato mortuæ sunt, et ad unam Ecclesiam congregatæ, reperitur. Ita quidem si per leonem mysticè mundum intelligamus, sin verò intelligamus Luciferum vel infernum, per favum mellis in ore hujus leonis repertum intelligere possumus, vel Christi animam, vel animas Patrum in limbo, quæ in hujus ore leonis inventæ sunt; sed eas ipse retinere non potuit, quinimò educatæ à Christo suavem tum ipsi tum æternò Patri escam præbuerunt. Ex quo illud Samsonis enigma mystico sensu intelligi potest: *De comedente exivit cibus, et de forti egressa est dulcedo*: nam, ut ait August., « Quid hoc aliud significat quam Christum à mortuis resurgentem? » Et cætera quæ ex eodem supra cap. 14, v. 14, in illius enigmati mysticè expositione attulit.

Samsonis sponsa, quam ipse quæsit sibi

et in exterâ regione despondit, Palestinæ et alienigena fuit: Christus sponsam suam Ecclesiam à cæcis descendens in terrâ quæsit, in exterâ planè regione ac inimicâ, et allophyllam, hoc est, alterius generis et naturæ, et divinitus attendatur, Deo inimicam et ex gentibus ferè infidelibus congregatam; quam tamen sanctificatam per fidem et gratiam sibi copulavit.

Samsonis sponsa arcana ab illo accepta suis Palestinis evulgat: Ecclesia itidem mysteria accepta à Christo per Apostolos et Apostolicos viros evulgat, et per totum orbem prædicat. Quemadmodum verò Samson præmia spondet arcanum ænigmatis sensum aperientibus, ita Christus mysteria sua intelligentibus et cognoscentibus æternæ vitæ præmia repromittit.

Rivalis Samsonis, vel potius adulter superinductus est diabolus, vel hæresiarchæ, qui Christi sponsam constuprare student perversis suis dogmatibus. Quæ in hanc constuprationem consentit anima hæresiarchas audiendo, iisque adherendo, à Christo abjicitur, et aliud nihil quam æternos cruciatu mercatur, ad modum videlicet Samsonis sponsæ, quæ constuprata exurit.

Vulpes Philisthæas capit Samson, caudas earum colligat, facesque addit, quibus totæ Philisthæorum segetes exurantur. Vulpes hæc mysticè, ut supra diximus, sunt callida hæreticorum argumenta à Scripturâ desumpta, vel potius sophismata: has Christus suorum fidei præconum et defensorum operâ per caudas arripit et ligat, adhibita fidei et rectæ interpretationis face, dum ostendit palam eorum ineptas consequentias, falsas interpretationes refutat, et eos suismet argumentis constringit; ex quibus consequitur hæreses, et omnium, quos severunt demones, fructuum exterminium et clades. Nulla enim hæresis diu stare potuit in Ecclesiâ. Vel, si mavis, caudæ vulpium colligatæ, sunt omnium hæreticorum conors animus Ecclesiam veramque religionem impugnandi, ignis quem secum trahunt bella et seditiones, quas accendere student, sed tandem id unum efficiunt, ut sibi suorumque Philisthæorum frugibus æternum incendium et damnationem accersant. Quæ omnia Samson, hoc est, Christus facit; ejus enim providentiâ et permissione fiunt hæc omnia ad Ecclesiæ et populi christiani utilitatem.

Samson inermis asini maxillâ Philisthæorum ingentem multitudinem sternit et profligat. Mysticè juxta divum Hieronymum is Christus

et in infernum erat.

est verbo et ore suo Judæos et milites in horto Gethemani prosternens, demones verbo et imperio ejiciens, morbos omnes fugans. Posset tamen etiam per maxillam asini remississimam et immundam humilitatis naturæ et carnis humanæ intelligi, in quâ Christus pugnavit, vel crucis mors infamis et ignominiosa, quâ Christus totos demones exercitus stravit et profligavit.

Ex eadem maxillâ et Christi ore (si priorem interpretationem sequamur) fons perennis et dulcedo doctrinæ Evangelicæ manavit, cujus aquis fideles omnes refocillantur, et Christus in corpore suo, quod est Ecclesia. Vel, si posteriorem explicationem sequamur, quæ maxillam humilitatem carnis assumptæ fuit, dicemus Christum stilivise miris modis salutem nostram, cujus illa verba sunt Lucæ 12:

Baptismo habeo baptizari, et quomodo coactor donec perficiatur! ex eademque siti in cruce clamat: *Sitio.* Igitur, ut hanc sitim sedaret Christus è maxillâ hæc, seu humilium infirmique naturâ nostrâ, in Christo egressæ sunt aquæ copiosæ; nam saturatus est Christus tormentis et opprobriis, quæ per aquas symbolice significatur, et de quibus Isaias: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris.*

Pergit Samson amare meretrices; quibus vel Ecclesiâ significari potest, quæ antea priusquam Christo adhereret, à Deo fornicabatur, vel potius peccatores in Ecclesiâ, aut etiam qui extra Ecclesiam. Et quamvis peccatores hi non convertantur, pro iis tamen moritur, et sanguinem suum offert.

Gazæ portæ in montem ablatae indicant Christi de morte, inferno et demones victoriam, cum resurgens ablatis quodammodo secum in celum inferni portis et seris, ingenti dedecore, luctu, ignominia, Luciferum, ejusque rempublicam affectit; portas enim hæc quodammodo abstulit cum, peccati mortisque imperium sustulit, quibus ingressus et aditus in infernum erat.

Meretrix altera, Dalila fuit, quæ vox inopem sonat: nulla magis inops pauperque extitit Ecclesia gentium priusquam Christo adhereret: nulla major paupertas fingi potest, quam sit peccatorum, seu in Ecclesiâ, seu extra Ecclesiam, utpote omnibus divitiis et

animæ ornamentis spoliatorum. Sunt etiam, qui per Dalilam, Judam intelligunt animi mulieribus hominem, qui verè Dalila, sive inops, quandoquidem avarus, quique, uti Dalila, passus est se expugnari pecuniâ ad magistrum suum, à quo tot affectus erat beneficiis, prodendum.

Samsonem Dalila radit, decalvat et Philisthæis tradit. Christum Judas et peccatores, quos tamen idem amat Christus, et pro quibus moritur, Judæis tradunt et vendunt.

Philisthæi Samsonem omni afficiunt ignominia, excæcant, illudunt, protrudunt, alapis cædunt. Quam aptè hæc Christi ignominias et tormenta demonstrantur à Judæis indicta nemo non videt; siquidem illa excæcato annon velatam Christi faciem referi, cum dicerent: *Prophetiza nobis, Christe, quis est qui te percussit?* ignominie cæteræ annon Christum flagellatum, spinis coronatum, alapis cæsum, consputum, ut stultum irrisum expresserunt? Neque in Samsonè ipsius crucifixionis typus defuit; eam enim representat Samson mortuus ad utramque columnam brachia exporrigens.

Samson moriens Dagonis fanum everit; Christus moriens idola et idololatriam.

Samson plures occidit moriens, quam ante vivus occiderat. Variè hoc Christo applicatur; nam et ab idololatriâ, superstitionibus, libidinibus, peccatis innumeros avocando, iis sanctam quandam mortem attulit, et monstra illa quæ captivam tenebant animam, interemit. Hinc et homo crucifigi, mori, conspeli Christi in baptismo ab Apostolo dicitur ad Rom. 6, et Christi victoria de demonibus, inferno, idololatriâ, peccato, morte solet à prophetis describi, ad modum cruentæ ejusdem victoriæ, in quâ multum sanguinis inimicorum fusus sit. Vide Isaiæ 65. Rursus Christus mortuus, quot hominum myriadas ob illas sibi injurias et mortem in Jerusalemitano excidio interemit? quot post hanc vitam æternæ morti addixit? Quæ omnia futura jam ante Simeon senex Virgini Matri prædixerat Lucæ 2: *Ecce positus est hic in ruïnâ et in resurrectionem multorum in Israel.*

In capite intonso et capillis Samsonis fortitudo posita erat; iis detonsis fortitudo hæc ablata est. *Caput Christi Deus est*, inquit Apostolus: capilli, qui caput tegunt, divinam opem et protectionem significant, quæ presente Christus fortia et admiranda opera præstabat, quæ quodammodo sublata (nam et Christus in cruce dicebat: *Deus meus, Deus*

meus, ut quid dereliquisti me?) Christus infirmus factus est, vir dolorum, sciens infirmitatem, quasi absconditus vultus ejus et despectus; sed recrescentibus capillis, et virtute quodammodo in morte recuperatâ, totum à fundamentis infernum et diaboli regnum concussit et evertit.

CAPUT XVII.

1. Fuit eo tempore vir quidam de monte Ephraim nomine Michas,

2. Qui dixit matri suæ: Mille centum argenteos quos separaveras tibi, et super quibus me audiente juraveras, ecce ego habeo, et apud me sunt. Cui illa respondit: Benedictus filius meus Domino.

3. Reddidit ergo eos matri suæ, quæ dixerat ei: Consecravi et vovi hoc argentum Domino, ut de manu meâ suscipiat filius meus, et faciat sculptile atque conflatile; et nunc trado illud tibi.

4. Reddidit igitur eos matri suæ; quæ tulit ducentos argenteos, et dedit eos argentario ut faceret ex eis sculptile atque conflatile, quod fuit in domo Michæ.

5. Qui ædiculam quoque in eâ deo separavit, et fecit ephod et theraphim, id est, vestem sacerdotalem et idola; implevitque unius filiorum suorum manum, et factus est ei sacerdos.

6. In diebus illis non erat rex in Israel, sed unusquisque quod sibi rectum videbatur hoc faciebat.

7. Fuit quoque alter adolescens de Bethlehem Juda, ex cognatione ejus; eratque ipse Levites, et habitabat tibi.

8. Egressusque de civitate Bethlehem peregrinari voluit ubicunque sibi commodum reperisset. Cùmque venisset in montem Ephraim, iter faciens, et declinasset parumper in domum Michæ,

9. Interrogatus est ab eo unde venisset. Qui respondit: Levita sum de Bethlehem Juda, et vado ut habitem ubi potuero et utile mihi esse perspexero.

10. Dixitque Michas: Mane apud me, et esto mihi parens ac sacerdos; da-boque tibi per annos singulos decem ar-

Septem Samsonis crines sunt septem Spiritus sancti dona, quæ et Christum ipsum et Ecclesiam totam, corpusque ejus mysticum exornant. Ab aliis septem Sacramenta dicuntur, quibus supra modum ornatur Ecclesia.

CHAPITRE XVII.

1. En ce temps-là il y eut un homme de la montagne d'Ephraïm nommé Michas,

2. Qui dit à sa mère: Les onze cents pièces d'argent que vous aviez mises à part, et sur le sujet desquels vous aviez fait devant moi tant d'imprécations afin qu'on vous les rendit, sont entre mes mains, et je les ai présentement. Sa mère lui répondit: Que le Seigneur vous comble, mon fils, de ses bénédictions.

3. Michas rendit donc ces pièces d'argent à sa mère. Et sa mère lui dit: J'ai consacré cet argent au Seigneur, et j'en ai fait vœu, afin que mon fils le repõe de ma main, et qu'il en fasse faire une image de sculpture et une jetée en fonte. C'est pour cela même que je vous le donne maintenant.

4. Après donc que Michas eut rendu cet argent à sa mère, elle en prit deux cents pièces d'argent, qu'elle donna à un ouvrier pour en faire une image de sculpture et une jetée en fonte qui demeura dans la maison de Michas.

5. Michas fit aussi un petit temple pour le dieu, avec un ephod et des theraphims, c'est-à-dire le vêtement sacerdotal et les idoles, et il remplit d'offrandes la main d'un de ses fils comme pour le consacrer, quoiqu'il ne fût point de la race sacerdotale; et il devint ainsi son prêtre.

6. En ce temps-là il n'y avait point de roi dans Israël, mais chacun faisait tout ce qui lui semblait bon.

7. En ce même temps il y eut aussi un autre jeune homme de Bethlehem en Juda qui était lévite, mais de la tribu de Juda, par sa mère, et qui demeurait là.

8. Il était sorti de Bethlehem dans le dessein d'aller s'établir ailleurs, partout où il trouverait son avantage. Et étant venu en la montagne d'Ephraïm, lorsqu'il était en chemin, il se détourna un peu pour aller en la maison de Michas.

9. Michas lui demanda d'où il venait. Il lui répondit: Je suis Lévite de Bethlehem de Juda; je cherche à m'établir où je pourrai, et où je verrai qu'il me sera le plus utile.

10. Michas lui dit: Demeurez chez moi,

genticos, ac vestem duplicem, et quæ ad victum sunt necessaria.

11. Acquivit, et mansit apud hominem, fuitque illi quasi unus de filiis.

12. Implevitque Michas manum ejus, et habuit puerum sacerdotem apud se.

13. Nunc scio, dicens, quòd benefaciet mihi Deus habenti levitici generis sacerdotem.

COMMENTARIUM.

Hactenus libro hoc de judicibus actum est, eorumque ad populi salutem gestis, quorum postremus Samson fuit, non quòd post eum nulli judices extiterint: nam Heli et Samuel post Samsonem judices statuuntur 1 Reg. 4, v. 18, et cap. 7, v. 14, 15, 16, 17, sed quòd Samson ultimus sit judicum, cujus acta hoc Jodicum libro referuntur. Nunc quasdam historias idem hic liber persequitur, quæ sub judicum tempora acciderunt, etsi nullum eis certum tempus assignetur, vel quo judice id accidit referatur: ex quo necesse est obscurum relinquere, quod omnes fatentur, quo tempore ea facta sint, quanquam fortè à certis quibusdam circumstantiis verisimile aliquid exprimi possit. Porrò prior hæc historia de invecità à muliere ejusque filio in tribum Ephraim idololatriâ, ac deinde in tribum Dan occasione novæ expeditionis à Danitis susceptæ continetur hoc et sequenti capite.

Quæritur igitur de tempore tum idoli hujus fabricati, tum expeditionis illius à Danitis susceptæ; hæc enim historie inter se connexæ sunt, ut ex horum duorum capitum contextu manifestum est. Variâ hæc de re actores opinantur; quidam post Samsonis mortem volunt accidisse, idque tum propter ordinem narrationis quem Scriptura servat, tum propter prima illa hujus capituli verba: *Fuit eo tempore*. Alii Josue adhuc vivente. Quidam defuncto Josue, sed Caleb et senioribus adhuc viventibus, de quibus agit capitulum Josue v. 31, et Jodicum cap. 2, v. 7. Alii rursùm post horum mortem, sive Israelitis primâ servitute à Chusano Mesopotamice rege oppressis, sive per idololatriam viam sternentibus ad eam servitutem. Quidam ad Othonielis primi judicis, alii ad Eglonis tempora, qui secundus judex fuit, revoant. Ad difficultatem hanc exhauriendam assertiones aliquot statuo.

Primo non posse hanc historiam ad tempora.

vous me tiendrez lieu de père et de prêtre; je vous donnerai chaque année dix pièces d'argent, deux habits, et ce qui est nécessaire pour la vie.

11. Le Lévite y consentit, et demeura chez lui, où il fut traité comme l'un de ses enfants.

12. Michas lui remplit la main d'offrandes, comme pour le consacrer, et retint ce jeune homme chez lui en qualité de prêtre;

13. Car maintenant, disait-il, je sais que Dieu me fera du bien, puisque j'ai chez moi un prêtre de la race de Lévi.

quæ Samsonem secuta sunt, referri. Videtur hæc assertio planissimè probari ex eo quòd Jonatham nepos Moysi, ac filius Gersam, fuerit istius idoli sacerdos, ut habetur cap. seq. v. 30. Porrò Gersam filius Moysi genitus fuit ante egressum ex Ægypto, Exodi 2, v. 22; ab egressu autem ex Ægypto usque ad Samsonis mortem minimum sunt 350 anni, aut etiam plures; non potuit igitur Jonatham filius Gersam post Samsonis mortem vivere: nam faciamus cum anno patris octogesimo vel centesimo natum, debuisset igitur quo tempore factus est idoli sacerdos fuisse minimum 250 annorum, quod et omni verisimilitudinis specie per se caret, neque stare potest cum eo, quòd iste Jonatham hoc capite v. 7, dicatur adolescens, à Septuaginta, *νεανίας*, vel, ut alii libri habent, *νεωτέριον*, in Hebræo, *nahar*, quod puerum significat. Deinde qui fit creditibile tam diù Danitas expectasse, nimirum ad trecentos ferè annos ab ingressu in terram promissam, ut commodas sibi ad habitandum sedes quaerent, quod tamen sequenti capite fatitatum ab iis referatur? Accedunt alia, quæ ad postremam assertionem confirmandam afferuntur.

Secundò neque Josue, neque Caleb aut seniorum illorum, qui post Josue vixerunt, temporibus hæc contigisse. Videtur id perspicuum, quia Josue cap. ult. v. 51, et Jodicum 2, v. 1, dicuntur Josue et seniorum illorum temporibus Israelitæ Deo servivisse. Neque verò credi potest, seu Josue, seu Calebum, seu seniores illos, istam idololatriam toleratos fuisse.

Tertiò non videri hujus idololatriæ principium servitutis alicujus tempore contigisse. Ratio, quia passim videmus idololatrias irripuisse, non quo tempore claudibus et servitute premebantur Israelitæ, sed quo tempore res eorum prosperæ et florentes erant, juxta illam Moysi in Cantico Deuter. 32, prophetiam: